

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΘΕΜΑ Α

A.1 Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων: Αγροτική Μεταρρύθμιση , Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος, Σκωρίες

Μονάδες 15

A.2 Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

1. Η εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε σε ελληνικό έδαφος.
2. Η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου ξεκίνησε το 1893.
3. Η εκμετάλλευση των αλυκών αποτελούσε σημαντική πηγή για τα δημόσια έσοδα.
4. Το μεγαλύτερο μέρος από τα δάνεια που σύναψε η Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα χρησιμοποιήθηκε για την αποπληρωμή παλαιότερων δανείων.
5. Το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου ήταν μετρικό, δηλ. με γραμμές πλάτους 1,56 μ. και εξυπηρετούσε τοπικές ανάγκες.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

B.1 Πότε ιδρύθηκε η Εθνική τράπεζα και ποιοι ήταν οι κύριοι μέτοχοί της; Ποιες ήταν οι δραστηριότητές της και ποιο το πλεονέκτημά της;

Μονάδες 10

B.2 Ποια ήταν τα κύρια αγροτικά προϊόντα τα οποία εξάγονταν κατά τον 19ο αιώνα στην Ελλάδα;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο, να προσπαθήσετε να αναζητήσετε τους λόγους για τους οποίους η βιομηχανική ανάπτυξη στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα ήταν βραδύρρυθμη.

Μονάδες 25

Πρώτον, με την προσάρτηση της Θεσσαλίας η Ελλάδα επεκτείνει τα σύνορά της σε μια περιφέρεια πολύ πιο καθυστερημένη από το παλαιό βασίλειο, η οποία ενισχύει τον αγροτικό χαρακτήρα της χώρας και επιδεινώνει τις κοινωνικές συγκρούσεις, χωρίς να λύνει το πρόβλημα της αυτάρκειας στα βασικά είδη διατροφής. Πρέπει να υπογραμμίσουμε εδώ ότι, καθώς δεν υπήρξε αξιοσημείωτος εκσυγχρονισμός της καλλιέργειας, το μεγάλο θεσσαλικό κτήμα διατηρεί ακέραιο το δυναμικό του σε εργατικά χέρια και μάλιστα με τις πιο αρχαϊκές μορφές υπό-

απασχόλησης. Επιπλέον, με τους θεριστές που έρχονται από την Ήπειρο και τη Μακεδονία, ή με τους βοσκούς που κατεβαίνουν από τα γύρω βουνά για να ξεχειμωνιάσουν στην πεδιάδα, παρατηρούνται στην περιοχή σημαντικές εποχικές μετακινήσεις πληθυσμού. Οι συνθήκες αυτές δεν ευνοούν την εκβιομηχάνιση στην καλύτερη περίπτωση μπορούν να στηρίξουν εποχικές μεταποιητικές δραστηριότητες. Έτσι, η βιομηχανική ανάπτυξη της Θεσσαλίας είναι ασήμαντη την εποχή που εξετάζουμε: καμιά δεκαριά ατμόμυλοι, δύο μηχανουργεία, ένα μικρό μεταξουργείο, όλα τούτα συγκεντρωμένα στον Βόλο, αυτό είναι χονδρικά το βιομηχανικό δυναμικό της περιφέρειας στο τέλος του αιώνα. Αντίθετα, επιζεί και αναπτύσσεται η βιοτεχνική παραγωγή, που ανήκει μάλλον στο στάδιο της «πρώτο – εκβιομηχάνισης»: στον Τύρναβο, στην Αγυιά και άλλες μικρές κωμοπόλεις, στους πρόποδες του Κισσάβου, με μακρόχρονη παράδοση στην κλωστοϋφαντουργία, υπάρχουν στο τέλος του αιώνα χειροκίνητα υφαντήρια, που μπορούν να λειτουργούν με το φθηνό εποχικό εργατικό δυναμικό. Το δεύτερο σημείο αφορά το σύνολο της οικονομίας: με τους προστατευτικούς δασμούς στο εισαγόμενο σιτάρι ουσιαστικά πραγματοποιούνταν μια «αφαίμαξη» εισοδημάτων από το σύνολο του πληθυσμού, και κυρίως του αστικού, πληρωνόταν δηλαδή ένα είδος φόρου στη θεσσαλική υπανάπτυξη. Μαζί με τη σειρά των νέων φόρων που καθιερώθηκαν την τρικουπική εποχή και που επιβάρυναν κυρίως τα αστικά στρώματα, οι δασμοί στο σιτάρι ενίσχυσαν τη φορολογική πίεση, στενεύοντας έτσι τα περιθώρια διεύρυνσης της εσωτερικής αγοράς, στην οποία απευθυνόταν η βιομηχανία.

Χ. Αγριαντώνη, ό.π., σσ. 287-288

ΘΕΜΑ Δ

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα Α και Β που σας δίνονται, να σχολιάσετε τη φράση του βιβλίου σας: «Η χώρα (η Ελλάδα) ανταγωνιζόταν τον εαυτό της».

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η οικονομική δύναμη των Ελλήνων της Διασποράς Οι Έλληνες αποτελούσαν (σημ.: στην Οθωμανική αυτοκρατορία) την απόλυτη πλειοψηφία των χρηματιστικών και εμπορικών επαγγελματιών, τουλάχιστον σ' όσες περιοχές ήταν πρόσφορες για τη διείσδυση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού, και αποτελούσαν το 30 με 60% του αστικού πληθυσμού των σημαντικότερων εμπορικών κέντρων της αυτοκρατορίας, στο τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου. Είχαν τις μισές βιομηχανικές επιχειρήσεις δικές τους, και έλεγχαν ένα μεγάλο τμήμα του εξωτερικού εμπορίου. (...) Παρόμοια κατάσταση επικρατεί στην Αίγυπτο, στο δεύτερο κατά σειρά κέντρο της διαμόρφωσης του ελληνισμού του εξωτερικού. (...) Όπως και στην Οθωμανική Τουρκία, το εξωτερικό εμπόριο ήταν εκείνο που, κυρίως, συγκέντρωσε την προσοχή των Ελλήνων επιχειρηματιών: ιδιαίτερα η εξαγωγή βαμβακιού αντιπροσώπευε 60 με 80% του συνόλου των εξαγωγών και από πολύ νωρίς ελέγχονταν από ελληνικές εταιρίες. (...) Το 1850 ο οίκος «Κασσαβέτη» (με κεφάλαιο 5 εκατομμύρια φράγκα), κυριαρχούσε στο εμπόριο της Άνω Αιγύπτου απασχολώντας 1.000 υπαλλήλους, και το 1854 απέκτησε το μονοπώλιο της οργάνωσης της ποταμοπλοΐας του Νείλου. Το 1858-59 ο οίκος «Νικολόπουλος» ... «συγκέντρωνε» όλα τα προϊόντα της περιοχής της Άνω Αιγύπτου. (...) Η συμβολή της ελληνικής εμπορικής αστικής τάξης υπήρξε σημαντική στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και της Αζοφικής. (...). Το ελληνικό ναυτικό κυριαρχούσε στα λιμάνια του Δούναβη μέχρι και τον 20ο αιώνα. Οι Έλληνες αντιπροσώπευαν την απόλυτη πλειοψηφία των εμπόρων στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και τον Κάτω Δούναβη.

Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, σσ. 312, 313, 316, 320, 324

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η οικονομική καχεξία των εγχώριων αστών Στο τέλος της περιόδου που θεωρείται γενικά η πρώτη φάση της ελληνικής εκβιομηχάνιση (από τη δεκαετία του 1860 ή του 1870 ως το 1910 περίπου), το ποσοστό του επενδυμένου κεφαλαίου που ανήκε στους αυτόχθονες αστούς ήταν αξιοθρήνητο. Και αν ακόμη κανείς παραβλέψει το τεράστιο δημόσιο χρέος -το οποίο θα έπρεπε κανονικά να υπολογίζεται σαν στοιχείο του παθητικού στον ισολογισμό της αστικής τάξης, σαν φορολογική υποχρέωσή της με άλλα λόγια- το ποσοστό του βιομηχανικού, τραπεζικού κι εμπορικού κεφαλαίου που ανήκε σε ανθρώπους ή εταιρίες με ελληνικά ονόματα ήταν μόνο 64% το 1909. Πολλές όμως επιχειρήσεις πρέπει να ανήκαν ολόκληρες ή κατά ένα μέρος τους, σε γνωστούς ή αφανείς εταίρους ή χρηματοδότες που ήταν ομογενείς {...}

Γ. Δερτιλή, Κοινωνικός Μετασχηματισμός και Στρατιωτική επέμβαση 1880-1909, σ. 85